

Een schokeffect, maar niet altijd

Nederlands Dagblad

Publicatiedatum: 29 Feb 2020

Dick Advocaat zorgde voor een ommekeer bij Feyenoord, maar of een trainerswissel succesvol zal zijn, is niet te voorspellen. Twee jaar geleden degradeerde hij nog met Sparta.

Feyenoord kende een zeer zwakke seizoensstart, maar herpakt zich onder coach Dick Advocaat op spectaculaire wijze. Zouden clubs niet vaker van coach moeten wisselen?

Rotterdam

De lezer die volkomen onbekend is met het zogenaamde Korbach-effect, zou voor de aardigheid eens een ouderwets Panini-plaatjesalbum moeten doorbladeren. Fritz Korbach was in de jaren zeventig, tachtig en negentig een kleurrijke trainer die naam maakte met een bijzonder kunstje. Wanneer een ploeg compleet in verval was geraakt, slaagde de in Nederland opgegroeide Duitser er doorgaans in om binnen relatief korte tijd een kentering teweeg te brengen. Clubs als Wageningen, Volendam en Cambuur liepen weg met de man die bekendstond om zijn gevoel voor teambuilding.

'We hebben niet de beste ploeg, maar zijn moeilijk te verslaan.'

Waar de negen jaar geleden overleden Korbach kwam, was het nooit saai. De flamboyante coach schuwde een hilarische uitspraak niet en benaderde zijn spelers alsof het goede makkers waren. Voor Dick Advocaat geldt dat aanzienlijk minder, maar ook De Kleine Generaal leverde de afgelopen maanden bij Feyenoord knap reparatiewerk. De club bezette eind oktober onder trainer Jaap Stam de twaalfde positie en verloor in de Amsterdam Arena kansloos van Ajax met 4-0. Nu, met de uitwedstrijd tegen PSV op komst, is Feyenoord de nummer drie die een wilskracht van van jewelste aan de dag legt.

Onder het bewind van Advocaat boekte Feyenoord elf zeges in dertien competitieoptredens. De ervaren voetbalman koos voor een behoudende tactiek die in tactisch en technisch opzicht minder vraagt dan de offensieve speelwijze die zijn voorganger Jaap Stam voorstond. 'We hebben niet de beste ploeg, maar zijn lastig te verslaan', zo vatte Advocaat zijn succes meerdere keren samen. 'We hebben voor meer zekerheid gekozen en dat zorgt ervoor dat spelers met een goed gevoel op het veld staan.'

'Een ploeg in nood klampt zich vast aan de nieuwe man.'

Genieten van opmars

Feyenoord presenteert zich als een hecht vlechtwerk sinds de komst van Advocaat en heeft daarvoor geen nieuwe spelers hoeven aantrekken. Jan van Ours, hoogleraar toegepaste economie aan de **Erasmus Universiteit** in Rotterdam, verrichtte uitgebreid onderzoek naar het effect van trainerswissels in het beroepsvoetbal. 'Het gebeurt soms dat een team in nood zich helemaal optrekt aan de komst van een nieuwe trainer', zegt Van Ours. 'Ik ben zelf Feyenoord-fan en geniet echt van de opmars die mijn club onder Advocaat doormaakt. Maar wanneer je trainerswisselingen in zijn algemeenheid analyseert, kom je tot de conclusie dat ze op langere termijn gemiddeld niet tot een verbetering leiden. Er is geregeld sprake van een kortstondig herstel dat onder meer kan worden toegeschreven aan psychologische factoren.'

Een trainerswissel, zo betoogt Van Ours, is onmiddellijk van invloed op de mentale gesteldheid van een groep voetballers in nood. Ze klampen zich vast aan de nieuwe man die een eigen werkwijze heeft en voor een frisse wind zorgt. 'Er ontstaat soms een schokeffect', aldus de hoogleraar. 'Spelers kunnen of moeten zich opnieuw bewijzen en in de hele club is er het besef dat er iets moet gebeuren. Het bestuur spreekt zich uit, de pers bemoeit zich ermee en een nieuw soort strijdkracht neemt bezit van de ploeg. Maar het is echt niet terecht om je bij voorbaat helemaal te verlaten op het vervangen van de trainer. De nieuwe man doet het vaak genoeg nog slechter dan zijn voorganger. Of de ploeg valt een halfjaar later alsnog een eind terug. Een trainerswissel is een maatregel waar geen enkele logica of systeem in zit. Je kunt vooraf heel moeilijk voorspellen of de nieuwe trainer succesvol zal zijn.'

Nacompetitie

Advocaat, zo vervolgt Van Ours, degradeerde twee jaar terug met Feyenoords stadsgenoot Sparta Rotterdam. 'Ook op Het Kasteel was hij als troubleshooter aangetrokken, maar in de nacompetitie om lijfsbehoud kwam zijn team duidelijk tekort tegen Emmen. Van Ours krijgt bijval van Robert Maaskant, de trainer die veelvuldig als puinruimer werd ingezet door clubs uit de eredivisie en Keuken Kampioen Divisie. 'Het is zo onvoorspelbaar als wat', lacht hij.

Maaskant maakte hoogtepunten en dieptepunten mee en werd begin november op non-actief gesteld door VVV-Venlo. De ploeg stond laatste met het miserabele aantal van negen punten. 'Maar onder mijn opvolger Jay Driessen gaat het prima. Jay heeft voor een wat meer verdedigende strategie gekozen en dat werpt zijn vruchten af. Nou, hartstikke mooi voor de club, natuurlijk. Ik heb me de laatste tijd ook best afgevraagd wat ik zelf anders had kunnen doen.'

Tot heldere conclusies leidde dat zelfonderzoek niet, weet Maaskant. De trainer vertelt dat VVV-Venlo van hem een offensieve speelwijze verlangde en dat hij verschillende Duitse spelers moest inpassen. 'Ik heb mij aan mijn opdracht gehouden en heb er het beste van proberen te maken. Jay heeft nu meer vrijheid en heeft succes met zijn aanpak. Je kunt niet stellen dat ik een minder goede trainer ben. Daarvoor is voetbal van te veel factoren afhankelijk.'

Discipline

'Vaak haalt een nieuwe trainer de discipline aan en hamert hij op het nakomen van afspraken', zegt voormalig international en analyticus Youri Mulder. 'Ik heb in Duitsland bij Schalke 04 een trainer meegemaakt die ervan overtuigd was dat we nog konden ontsnappen aan degradatie wanneer we bij corners en vrije trappen precies van elkaar wisten wat we gingen doen. We stonden laatste in de Bundesliga en het spel was heel matig dat seizoen. Daarom, dacht de trainer, moesten we onze doelpunten op een andere manier gaan maken. En met goede afspraken konden we heel wat goals uit dode spelmomenten voorkomen.'

De spelers van Schalke 04 gingen optimaal voorbereid het veld op en de nieuwe strategie wierp zijn vruchten af. De club bleef behouden voor de hoogste divisie en had duidelijk baat gehad bij de trainerswissel. 'Soms valt dan ineens alles goed', besluit de ervaren Mulder. 'Zo simpel is het dan gewoon. Ook Feyenoord zit nu in zo'n fase.'